NYHED

FOLKETINGETS OMBUDSMAND

PET fulgte reglerne ved arkivering af kendt forfatters dagbøger

31. marts 2017

Siden 1982 har PET opbevaret kopi af en kendt dansk forfatters dagbøger. Efter at have undersøgt sagen konkluderer ombudsmanden, at han ikke har grundlag for at kritisere Justitsministeriet og PET.

”Jeg har forståelse for, at det kan føles indgribende, at PET opbevarer kopier af private dagbøger fra en efterforskning, der ligger langt tilbage i tiden. Men det kan være sagligt begrundet af både efterretningsfaglige og arkivmæssige grunde. Som lovgivningen er, kan jeg ikke kritisere myndighederne”, siger Folketingets Ombudsmand Jørgen Steen Sørensen.

Forfatteren fik beslaglagt sine dagbøger i forbindelse med PET’s efterforskning af en sag mod ham tilbage i 1981. De originale dagbøger blev afleveret tilbage til forfatteren, da sagen mod ham blev frafaldet fem måneder senere.

Først i 2009 fandt forfatteren ud af, at PET havde gemt en kopi af dagbøgerne igennem alle årene. Forfatteren ønskede at få udleveret kopien, men PET vurderede nu, at dagbogskopien skulle bevares for eftertiden som følge af en aftale mellem Rigsarkivet og PET.

Forfatteren har via Dansk Forfatterforening klaget til ombudsmanden, bl.a. over at myndighederne ikke har taget hensyn til hans ophavsret, når de afviser at aflevere dagbogskopien.

Ombudsmanden har bl.a. indhentet en udtalelse fra Tilsynet med Efterretningstjenesterne. Tilsynet har vurderet, at PET havde pligt til at opbevare kopierne for eftertiden.

Efter en undersøgelse af sagen har ombudsmanden ikke grundlag for at kritisere PET’s og Justitsministeriets afgørelser i sagen. Ombudsmanden har bl.a. inddraget Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for at vurdere, om der er sket krænkelser af forfatterens privatliv.

Se ombudsmandens udtalelse her.

Yderligere oplysninger

Folketingets Ombudsmand Jørgen Steen Sørensen, tlf. 20 33 97 52

Direktør Jonas Bering Liisberg, tlf. 50 77 50 99

CENTRALE SPØRGSMÅL I OMBUDSMANDENS UNDERSØGELSE

Havde PET ret til at kopiere dagbøgerne i 1981-82?
Det har ikke endeligt kunnet afklares, på hvilket grundlag PET kopierede dagbøgerne i 1981-82. Men ombudsmanden har ikke grund til at antage, at PET skulle have kopieret dagbøgerne på usagligt grundlag. Bl.a. fordi det ikke er usædvanligt, at politiet kopierer beslaglagte dokumenter, som vurderes relevante for en sag.

Havde PET ret til at opbevare en kopi af dagbøgerne på sagen fra 1982 og frem til 2010, hvor kopien blev overført til arkiv?
PET har oplyst, at akterne i operationssagen – herunder dagbogskopien – blev opbevaret for at varetage PET's opgaver.

Oplysninger i PET's operationssager kan være relevante at gemme, hvis der f.eks. på et senere tidspunkt kommer nye oplysninger i sagen. Det samme gør sig gældende for det øvrige politi. Ombudsmanden kan kun i begrænset omfang tage stilling til den slags spørgsmål, der bygger på særlig fagkundskab (politifaglig eller særlig efterforskningsfaglig viden).

Har PET ret til at gemme dagbøgerne for eftertiden – som det er sket siden 2010?
PET havde ved vurderingen i 2010 pligt til at gemme materiale, der havde eller kunne få historisk værdi (se nedenfor).

PET vurderede i overensstemmelse med aftalen med Rigsarkivet, at sagen var af særlig historisk interesse, og den blev derfor gemt for eftertiden.

Da PET således fulgte reglerne for arkivering, kan ombudsmanden ikke kritisere beslutningen. Selve vurderingen af, om dagbogskopien har særlig historisk interesse, kan ombudsmanden ikke foretage på en bedre måde end PET.

Har myndighederne krænket forfatterens privatliv?
Artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention beskytter retten til respekt for privatliv.

Men efter at have gennemgået relevante domme fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol kan ombudsmanden ikke sige, at de danske myndigheder har krænket forfatterens privatliv ved at gemme dagbogskopien. Myndighederne har i den forbindelse peget på, at arkivloven sikrer en væsentlig beskyttelse af dagbogskopien, der nu opbevares adskilt fra efterretningstjenestens øvrige sager, således at alene medarbejdere med særlig godkendelse af chefen for PET har adgang til materialet. Derudover har myndighederne peget på, at det følger af arkivlovgivningen, at dagbogskopien som udgangspunkt først bliver tilgængelig for offentligheden 80 år efter sagens afslutning.

Er dagbøgerne beskyttet af forfatterens ophavsret?
Forfatterforeningen har argumenteret for, at dagbøgerne er et værk og dermed ophavsretligt beskyttet, bl.a. mod kopiering.

Det fremgår imidlertid af ombudsmandens udtalelse, at den ophavsretlige beskyttelse må vige i tilfælde, hvor materialet indgår i administrativ sagsbehandling. Ombudsmanden mener derfor ikke, at PET's kopiering af dagbøgerne og opbevaring af kopien er i strid med ophavsretten.

MYNDIGHEDERS PLIGT TIL AT ARKIVERE HISTORISK MATERIALE

Arkivlovgivningen sikrer, at arkivalier, som har historisk værdi eller tjener til dokumentation af forhold af væsentlig administrativ eller retlig betydning, bevares. Alle danske myndigheder har pligt til at arkivere materiale i overensstemmelse med arkivlovgivningen og Rigsarkivets anvisninger. Det fremgår bl.a. af arkivlovens § 8, stk. 1.

PET har fra 1965-2012 været underlagt en særlig arkiveringsaftale med Rigsarkivet.

Af aftalen fremgår bl.a., at "enkeltakter vedrørende personer, der har haft en mere fremtrædende politisk, kulturel, økonomisk eller administrativ position", og "andet materiale, som skønnes at have eller at kunne få historisk værdi," skal bevares.

Rigsarkivet udvidede i 2012 PET's arkiveringspligt. Siden da har PET haft pligt til at gemme alle operationssager for eftertiden med undtagelse af sager, som ikke har medført egentlig sagsbehandling.